Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларының IX сыйныф укучыларына ТАТАР ТЕЛЕННӘН 2014 нче елда бердәм республика тесты уздыру өчен куелган таләпләр һәм эчтәлек элементларының кодификаторы

Татарстан Республикасы мәгариф һәм фән министрлыгы
тарафыннан әзерләнде

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларының IX сыйныф укучыларына татар теленнән 2014 нче елда бердәм республика тесты уздыру өчен куелган таләпләр һәм эчтәлек элементларының кодификаторы

Татар теленнән төп гомуми белем бирү программаларын үзләштергән чыгарылыш сыйныф укучыларына 2014 нче елда бердәм республика тесты уздыру өчен әзерлек дәрәҗәсенә куелган таләпләр һәм эчтәлек элементларының кодификаторы (алга таба – кодификатор) бердәм республика тесты уздыру өчен контроль бәяләү материаллары структурасын һәм эчтәлеген билгели торган мөһим документларның берсе. Ул төп белем бирүнең федераль дәүләт стандартына нигезләнеп төзелде.

Кодификаторда Татарстан Республикасы мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан тәкъдим ителгән дәреслекләргә, белем бирү программаларына кертелмәгән әзерлек дәрәҗәсе таләпләре чагылыш тапмый.

Әлеге документ татар теленнән төп гомуми белем бирү курсы буенча бердәм республика тесты материаллары төзү өчен нигез булып тора, шуңа күрә уку материалын гомумиләштерү һәм системалаштыру принципларыннан гыйбарәт.

Кодификаторда эчтәлеге киңрәк булган блоклар, калын курсив хәрефләр белән язылып, кечерәк блокларга бүленде. Кодификаторның әлеге позицияләренең һәрберсе укыту эчтәлегенең берләштерелгән дидактик берәмлекләрен тәшкил итә. Аларга берничә тематик берәмлек керә ала. Тикшерү биреме төзеләчәк эчтәлек элементының коды икенче баганада күрсәтелә.

1 нче бүлек. Төп гомуми белем бирү курсы буенча татар теленнән уздырылачак бердәм республика тесты барышында тикшерелә торган эчтәлек элементлары исемлеге

Төп гомуми белем бирү курсы буенча татар теленнән бердәм республика тесты барышында тикшерелә торган эчтәлек элементлары исемлеге гомуми белем бирү дәүләт стандартына нигезләнеп төзелде.

Бүлек коды	Тест уздыру вакытында тикшерелә торган элемент коды	Тикшерелә торган материалның эчтәлеге
1		***Фонетика, орфоэпия***
	1.1	Аваз һәм хәреф
	1.2	Сузык авазларның рәт һәм ирен гармониясе

	1.3	Тартык авазларның уңай һәм кире ассимиляциясе
	1.4	Фонетик анализ
2		***Графика һәм орфография***
	2.1	Сузык авазларны белдергән хәрефләрнең дөрес язылышы
	2.2	Тартык авазларны белдергән хәрефләрнең дөрес язылышы
	2.3	ъ һәм ь хәрефләренең дөрес язылышы
3		***Лексикология һәм фразеология***
	3.1	Сүзләрнең туры һәм күчерелмә мәгънәсе
	3.2	Бер һәм күп мәгънәле сүзләр
	3.3	Фразеологик әйтелмәләр
	3.4	Лексик анализ
4		***Сүз ясалышы***
	4.1	Сүзләрнең мәгънәле кисәкләре
	4.2	Кушымчаларның төрләре
	4.3	Сүзләрнең ясалышы буенча төрләре
	4.4	Сүзләрнең төзелешен һәм ясалышын тикшерү
5		***Грамматика. Морфология***
	5.1	Мөстәкыйль сүз төркемнәре
	5.2	Модаль сүз төркемнәре
	5.3	Хәбәрлек сүзләр
	5.4	Бәйләгеч сүз төркемнәре
	5.5	Морфологик анализ
6		***Грамматика. Синтаксис***
	6.1	Җөмләдә сүзләр бәйләнеше һәм аның төрләре
	6.2	Сүзтезмә
	6.3	Гади җөмләләрнең төрләре.
	6.4	Җөмләнең грамматик кисәкләре: баш кисәкләр
	6.5	Җөмләнең иярчен кисәкләре
	6.6	Җөмләнең модаль кисәкләре
	6.7	Җөмләнең тиңдәш кисәкләре, алар янында гомумиләштерүче сүзләр
	6.8	Гади җөмләләргә синтаксис анализ
	6.9	Тезмә кушма җөмлә һәм аның төрләре
	6.10	Иярченле кушма җөмлә һәм аның төрләре
	6.11	Күп тезмәле һәм күп иярченле

		катлаулы кушма җөмлә
	6.12	Катнаш кушма җөмлә
	6.13	Кушма җөмләләргә синтаксик анализ
7		***Пунктуация***
	7.1	Ия белән хәбәр арасында тыныш билгесе
	7.2	Гади җөмләдә (тиңдәш кисәкләр, модаль кисәкләр, аерымланган хәлләр) янында тыныш билгеләре
	7.3	Теркәгечле һәм теркәгечсез тезмә кушма җөмлә, аналитик һәм синтетик иярчен җөмләле, күп иярченле һәм катнаш кушма җөмләләрдә тыныш билгеләре
8		***Стилистика һәм сөйләм культурасы***
	8.1	Стиль төрләре
	8.2	Сөйләм төрләре
	8.3	Сөйләмгә куела торган таләпләр
	8.4	Төрле стиль һәм жанрга караган текстларны тикшерү

2 нче бүлек. Төп гомуми белем бирү курсы **буенча татар теленнән уздырылачак бердәм республика тесты барышында тикшерелә торган әзерлек дәрәҗәсенә куелган таләпләр исемлеге**

Бу бүлектә укучыларга татар теленнән төп гомуми белем бирү курсы буенча куела торган таләпләр күрсәтелә.

Таләпнең коды		**Тестта тикшерелә торган күнекмәләр**
1		***Анализ төрләре***
	1.1	Тел берәмлекләрен табып, аларны төрле (фонетик, лексик, сүз төзелеше, морфологик, синтаксик) яктан тикшерү
	1.2	Текстның (өзекнең) темасын, төп фикерен билгеләү
	1.3	Телдән һәм язма сөйләмне аеру, төрле стиль һәм жанрга караган текстларны тикшерү
2		***Тыңлап аңлау һәм уку***
	2.1	Телдән һәм язма сөйләмне тиешенчә аңлау

	2.2	Төрле стиль һәм жанрдагы текстларны уку
	2.3	Өйрәнү, танышу, гомумән карап, танышып чыгу характерындагы уку төрләренә ия булу
	2.4	Төрле чыганаклардан (белешмәлек һәм сүзлекләрдән) кирәкле мәгълүматны таба белү
3		***Язу***
	3.1	Текстның планын төзү, эчтәлеген сөйләү, изложение язу
	3.2	Төрле стиль һәм жанрдагы текстлар (бәяләмә, чыгыш, хат, расписка, гариза һ.б.ш.) язу
	3.3	Темага, максатка һәм аралашу ситуциясенә ярашлы тел чараларын сайлап, урынлы куллана белү
	3.4	Монолог һәм диалогның төрле төрләреннән файдалану
	3.5	Телдән һәм язма сөйләмдә үз фикереңне иркен рәвештә дөрес итеп, темага туры китереп, эзлекле һәм бәйләнешле итеп белдерү
	3.6	Сөйләмдә хәзерге татар әдәби теленең орфоэпик, лексик, һәм грамматик нормаларын үтәү
	3.7	Язуда орфография һәм пунктуациянең төп кагыйдәләрен саклау
	3.8	Татар сөйләм әдәбе нормаларын үтәү
	3.9	Үз сөйләмеңнең, төзегән текстларның дөреслеген тикшерү, андагы грамматик һәм сөйләм хаталарын табып төзәтү